

Ett slags Alaska

1982

Personer

DEBORAH

HORNBY

PAULINE

*

A Kind of Alaska

hade premiär på Cottesloe Theatre, London, oktober 1982.

*

Ett slags Alaska är inspirerad av *Awakenings* («Uppvaknanden») av doktor Oliver Sacks, publicerad första gången 1973 av Gerald Duckworth och Co. Vintern 1916–17 spreds över hela Europa och sedan över hela världen en egendomlig epidemisk sjukdom, vilken hade otaliga symptom och kännetecken: delirium, vanvett, trans, koma, sömn, sömnlöshet, oro och stadier av Parkinsons sjukdom.

Slutligen kom den att diagnostiseras av den berömde läkaren Constantin von Economo och benämndes av honom *encephalitis lethargica*, eller sömnsjuka. Under en period av tio år föll nästan fem miljoner människor offer för denna sjukdom, en tredjedel av dem dog. Bland de överlevande lyckades vissa klara sig helt utan men, fast de flesta gick djupare in i sjukdomen. De värst drabbade sjönk in i egendomliga sömntillstånd, medvetna om sin omgivning men oförmögna att röra sig och att tala och utan hopp eller vilja, dömda till mentalsjukhus eller andra institutioner. Femtio år senare, när det märkliga läkemedlet L-DOPA hade framställts,

kunde de återväckas till
livet igen.

*

Översättning

SUN AXELSSON

En kvinna i en vit säng. Hon är omkring fyrtiofem år och sitter upp, lutad mot en hög kuddar. Hon stirrar framför sig.

Ett bord och två stolar. Ett fönster.

En man i mörk kostym sitter vid bordet. Han är några och sextio.

Kvinnans ögon rör sig. Hon ser sig sakta omkring.

Hennes blick snuddar vid mannen och går vidare. Han betraktar henne.

Hon stirrar fortfarande framför sig.

Hon viskar.

DEBORAH Någonting håller på att hända. *Tystnad.*

HORNBY Känner du mig? *Tystnad.* Känner du igen mig?

Tystnad. Kan du höra mig?

DEBORAH *tittar inte på honom.* Talar ni?

HORNBY Ja. *Paus.* Vet du vem jag är? *Paus.* Vem är jag?

DEBORAH Ingen hör vad jag säger. Ingen lyssnar på mig.

Paus.

HORNBY Vet du vem jag är? *Paus.* Vem är jag?

DEBORAH Ni är ingen. *Paus.* Vem är det? Det är långt borta.

Regnet faller. Jag kommer att bli våt. *Paus.* Jag kan inte somna. Hunden rör sig hela tiden oroligt. Jag tror att han drömmer. Han väcker mig, men själv vaknar han inte. Han är faktiskt min älsklingshund. Jag talar franska. *Paus.*

HORNBY Jag vill att du ska lyssna på mig. *Paus.* Du har sovit mycket länge. Nu har du vaknat. Vi är här för att hjälpa dig.

Paus. Du har sovit mycket länge. Du är äldre, men det vet du inte om. Du är fortfarande ung, men äldre. *Paus.*

DEBORAH Någonting håller på att hända.

HORNBY Du har sovit. Du har vaknat. Kan du höra mig? Kan du förstå mig?

DEBORAH *tittar på honom för första gången.* Sovit? *Paus.* Det kan jag inte minnas. *Paus.* Människor har tittat på mig. De har rört vid mig. Jag sa något, men jag tror inte de hörde vad jag sa. *Paus.* Vilket språk talar jag? Jag talar franska, det vet jag. Är det franska? *Paus.* Jag har inte sett till pappa i dag. Han är så rolig. Han får mig att skratta. Vi springer tillsammans. Vi leker med ballonger. *Paus.* Var är han? *Paus.* Jag tror att det är min födelsedag snart. *Paus.* Nej, nej. Nej, nej. Jag sover som alla andra. Varken mer eller mindre. Varför skulle jag det? Om jag försover mig, blir jag väckt av min mor. Vi har mycket att göra. *Paus.* Om jag har sovit, varför har inte mamma väckt mig?

HORNBY Jag har väckt dig.

DEBORAH Men jag känner er ju inte. *Paus.* Var finns alla? Var är min hund? Var är mina systrar? I går kväll hade Estelle min klänning på sig. Men det hade jag gett henne lov till. *Paus.* Jag fryser.

HORNBY Hur gammal är du?

DEBORAH Jag är tolv. Nej, jag är sexton. Nej, jag är sju. *Paus.* Jag vet inte. Jo, jag vet. Jag är fjorton. Jag är femton. Jag är ljuvliga femton år. *Paus.* Du borde inte ha tagit hit mig. Min mor kommer att fråga var jag varit. *Paus.* Du skulle inte ha rört vid mig sådär. Men jag ska inte säga något till min mor. Jag borde inte ha rört vid dig så där heller. *Paus.* Åh Jack. *Paus.* Det är på tiden att jag går upp och sätter i gång. Alla de där hundarna för sånt himla liv. Jag antar att pappa ger dem mat nu. Ska Estelle gifta sig med den där pojken från Townley Street? Killen med det ljusröda håret? Pauline säger att han är tom i bollen. En riktig träskalle. Jag har faktiskt tänkt över det här ganska grundligt och kommit fram till att hon inte borde gifta sig med honom. Säg åt henne att inte gifta sig med honom. Hon kommer att lyssna på dig. *Paus.* Pappa?

HORNBY Hon gifte sig inte med honom.

DEBORAH Inte? *Paus.* Det skulle vara ett stort misstag.

Det skulle förstöra hennes liv.

HORNBY Hon gifte sig inte med honom. *Tystnad.*

DEBORAH Jag har sett det här rummet förut. Vad är det för ett rum? Det är inte mitt sovrum. Mitt rum har syrérfärgade väggar. Lakanen är mjuka, vackra. Mamma kysser mig. *Paus.* Det här är inte mitt sovrum.

HORNBY Du har varit i det här rummet en lång tid. Du har sovit. Nu har du vaknat.

DEBORAH Du borde inte ha tagit mig hit. Vad är det du säger? Skulle jag ha bett dig att ta mig hit? Flirtade jag med dig? Visade jag åtrå? Lät jag dig kika under kjolen på mig? Blixtrade jag med tänderna? Var jag påflugnen? Kanske har jag glömt det.

HORNBY Jag tog inte hit dig. Det gjorde din mor och far.

DEBORAH Min far? Min mor? *Paus.* Fördes jag till dig som ett offer? Offerade de mig åt dig? *Paus.* Nej, nej. Du rövade bort mig... på natten. *Paus.* Har du fått mig dit du ville?

HORNBY Jag är här för att ta hand om dig.

DEBORAH Det säger de alla. *Paus.* Du har fått mig dit du ville. Du fick mig att röra vid dig. Du klädde av mig. Jag skrek... men... men det var av lust som jag skrek. Du är ett odjur. Det var min lust. Jag hade sparat den. Du tog den ifrån mig. En gång öppnad aldrig mera slutet. Aldrig slutet igen. Aldrig slutet alltid öppen. I evighet. Fruktansvärt. Du har ödelagt mig. *Paus.* Jag låter barnslig. Överspänd. *Paus.* Hur gammal är jag? *Paus.* Arton?

HORNBY Nej.

DEBORAH Nåja, jag vet tydligen inte hur gammal jag är. Vet du?

HORNBY Inte exakt.

DEBORAH Varför inte det? *Paus.* Mina systrar bör veta. Vi står varann mycket nära. Vi älskar varandra. Man kallar oss de tre blåklockorna. *Paus.* Varför är allt så lugnt? Så stilla? Jag ligger i en sandsäck. Havet? Är det havet jag hör? Långt

bortifrån. Måsar. Har inte hört en mås på evigheter. Gud vilket väsen. Var är Pauline? Hon är en sån bråkstake. Jag måste hela tiden säga åt henne att inte vara så slagfärdig. Det är vad jag säger. Din kvickhet kan skada dig. Du har så skarp tunga att du kommer att skära dig. Du är för kvick för din egen tunga. En vacker dag kommer du att bita av dig tungan och jag kommer att gömma den i en burk med lock på och du kommer aldrig aldrig aldrig mera att vara så kvick. *Paus.* Egentligen är hon bra. Hon pratar bara för mycket. Medan Estelle är djup som en brunn. Hon är fin på att visa benen. Sen-su-ell. *Paus.* Det här är ett hotell. Ett hotell nära havet. Hastings? Torquay? Här döljer sig något man inte kan se med blotta ögat. Det är min slutsats. Det är något mycket skumt med dig. Pauline säger alltid att jag kommer att sluta som offer för vit slavhandel. *Paus.* Jodå. Det här är ett vitt tält. När jag öppnar luckan, kommer jag att stiga ut i Saharaöknen.

HORNBY Du har sovit.

DEBORAH Ja, du har sagt det nu: Vad är det för fel med det? Varför skulle jag inte få sova länge för en gångs skull? Jag behöver det. Min kropp kräver det. Det är bara sunt. Jag har kanske försovit mig, men jag har inte gjort det med flit. Om jag hade fått bestämma själv, skulle jag mycket hellre vara uppe och i farten. Jag älskar morgnarna. Varför förebrår du mig? Jag har bara lytt kroppens lag.

HORNBY Jag vet det. Jag förebrår dig inte.

DEBORAH Hur länge har jag sovit? *Paus.*

HORNBY Du har sovit i tjugonio år. *Tystnad.*

DEBORAH Du menar att jag är död?

HORNBY Nej.

DEBORAH Jag känner mig inte död.

HORNBY Det är du inte heller.

DEBORAH Men du menar att jag varit död?

HORNBY Om du hade varit död, skulle du inte leva nu.

DEBORAH Är du säker?

HORNBY Ingen vaknar upp från de döda.

DEBORAH Nej, jag skulle inte tro det. *Paus.* Men vad har jag gjort, om jag nu inte varit död?

HORNBY Vi vet inte... vad du gjort.

DEBORAH Vi? *Paus.* Var är min mamma? Min pappa? Estelle? Pauline?

HORNBY Pauline är här. Hon väntar på att få träffa dig.

DEBORAH Hon borde inte vara ute så här sent på kvällen.

Det säger jag jämt. Hon behöver sin skönhetssömn. Precis som jag, faktiskt. Men jag är ju hennes äldre syster, så det är ju klart att hon inte lyssnar på mig. Och Estelle lyssnar inte heller på mig, för hon är min äldre syster. Så är det i en familj. Och Jack? Var är Jack? Var är min pojkvän? Han är min pojkvän. Han älskar mig. Han älskar mig. Jag såg honom gråta en gång. Av kärlek. Gör inte så att han gråter igen. Vad har du gjort med honom? Vad har du gjort med honom? Vad? Vad? Vad?

HORNBY Var lugn. Hetsa inte upp dig.

DEBORAH Hetsa upp mig?

HORNBY Ingenting av detta brådskar.

DEBORAH Ingenting av vad?

HORNBY Lugn nu.

DEBORAH Jag är lugn. *Paus.* Jag har tydligen gjort något olagligt och är nu i fängelse. Jag är fullständigt redo att höra sanningen. Men vad är mitt brott? Jag kan inte föreställa mig vad det är för brott. Jag menar... som skulle åtföljas av ett sådant fruktansvärt straff.

HORNBY Det här är inte något fängelse. Du har inte gjort något brottsligt.

DEBORAH Men vad har jag gjort? Vad har jag sysslat med? Var har jag varit?

HORNBY Minns du ingenting från där du har varit? Kommer du inte ihåg någonting... av allt som har hänt dig?

DEBORAH Ingenting har hänt med mig. Jag har inte varit någonstans. *Tystnad.*